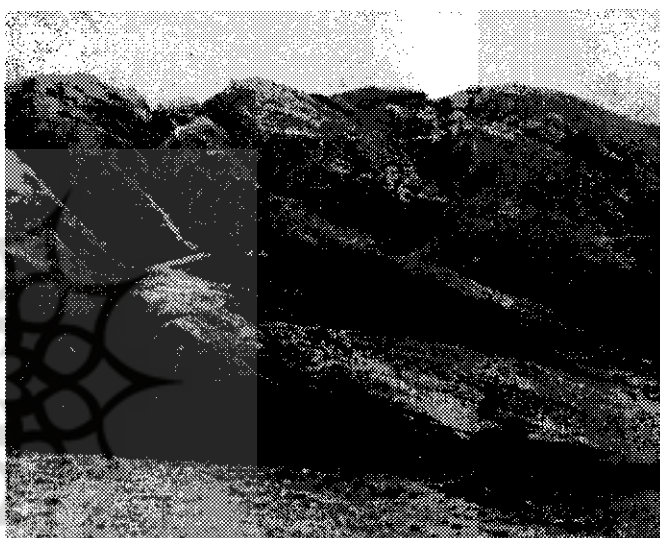

گزارشی از پنجمین کنفرانس

متاهدین تغییر آب و هوای سازمان ملل متحد

محمد خصالی

کربن هیدروفلورو و کربن پروفلورو که بیشتر موجب تخریب لایه اوزن هستند، از گازهای یخچالها و تجهیزات تهویه هوا در ساختمانها ایجاد می‌شوند. این گازها توسط پروتکل مونترال که در سال ۱۹۸۷ به امضا رسید، کنترل شده‌اند. اما گاز دی‌اکسید کربن بیشترین تأثیر را در ایجاد پدیده گلخانه‌ای دارد و ۷۰ درصد تولید این گاز ناشی از احتراق سوختهای فسیلی است. در نهایت، وجود بسیار زیاد این گازهای گلخانه‌ای در جو و اثراتی که در سطح کره زمین ایجاد کرده بودند، موجب شد تا سازمان هواشناسی جهانی^(۱) (WMO) و برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد^(۲) (LINEP)، تشکیلاتی در سال ۱۹۸۸ تحت عنوان میزگرد بین دول در مورد تغییر آب و هوا^(۳) (IPCC) تأسیس نمایند. این هیئت در حال حاضر دارای حداقل ۲۰۰۰ کارشناس برجسته از کشورهای مختلف جهان می‌باشد، که در مورد اثرات گازهای گلخانه‌ای در تغییر آب و هوا کار

گازها به ترتیب اهمیت عبارتند از: CO₂ (دی‌اکسید کربن)، CH₄ (متان)، NO₂ (اکسید نیتروژن)، HFCs (کربن‌های هیدروفلورو)، PFCs (کربن‌های پروفلورو)، و SF₆ (هگزا فلوراید). در بین این گازها دی‌اکسید کربن بسیار خطرناک است و سهم عمده‌ای در گرم شدن کره زمین و پدیده گلخانه‌ای دارد. غلظت گاز دی‌اکسید کربن در جو اکنون ۳۰ درصد بیشتر از سطح دوران قبل از انقلاب صنعتی است. در حال حاضر، سالانه ۷ گیگا تن نشر کربن در جهان وجود دارد که از این مقدار ۵ گیگا تن ناشی از احتراق سوختهای فسیلی و ۱ تا ۲ گیگا تن باقیمانده مربوط به پدیده جنگل زدایی می‌باشد. در مورد گاز متان باید گفت که عمده‌ترین منبع ایجاد این گاز به ترتیب مزارع برنج و اشتعال گاز طبیعی می‌باشد. گاز اکسید نیتروژن نیز، بیشتر موجب بارانهای اسیدی می‌شود ولی در پدیده گرم شدن کره زمین هم مؤثر است. گازهای

اولین کنفرانس بین‌المللی تغییر آب و هوا در سال ۱۹۷۲ در استکهلم برگزار شد که طی آن، برای اولین بار افکار عمومی از خطرات ناشی از تغییرات آب و هوا مطلع شدند و مقامات دولتی کشورهای عضو سازمان ملل متحد نیز به طور کلی از خطرانی که کره زمین را تهدید می‌کند، آگاهی یافتند. با این وصف آن طور که باید در این زمینه توجه کافی معطوف نمی‌شد، تا اینکه گردهمایی‌های متعددی در سطح بین‌المللی برگزار شد و فعالیت‌های علمی زیادی در این زمینه انجام گرفت که در نتیجه شواهد علمی بیشتری دال بر خطرات ناشی از تغییرات آب و هوا به دست آمد. حال به طور مختصر به این مسئله که مشکل کجاست، می‌پردازیم:

آهنگ گرم شدن کره زمین در طی قرن اخیر از ده هزار سال گذشته تا به حال سابقه نداشته است. مهمترین مسئله در ارتباط با تغییر آب و هوای کره زمین، گرم شدن کره زمین می‌باشد که دلیل عمده آن انتشار گازهای گلخانه‌ای است. این

کارشناسی انجام می‌دهند. به عبارت دیگر، این هیئت بازاری علمی سازمان ملل متحد در خصوص مسئله تغییر آب و هوا می‌باشد و تا به حال دو گزارش در مورد این مسئله ارائه کرده است. در واقع تحلیل‌ها و تصمیمات سازمان ملل در مورد تغییرات آب و هوا بر پایه این گزارشها انجام می‌گیرد.

IPCC در اولین گزارش خود در سال ۱۹۹۰، با شواهد علمی ثابت کرد که این تغییرات در اثر سیر تحولات طبیعی ایجاد نشده‌اند، بلکه ناشی از فعالیت‌های بشر می‌باشند.

البته در مقابل گزارش سال ۱۹۹۰ IPCC، مقاومت‌هایی صورت می‌گرفت و برخی از کارشناسان همچنان تأکید داشتند که تغییرات آب و هوا ناشی از سیر تحولات طبیعی است، تا اینکه در سال ۱۹۹۵، IPCC دومین گزارش خود را منتشر کرد. این گزارش نشان می‌داد که پدیده تغییر آب و هوا یک مسئله ناشی از فعالیت‌های بشری است. بعد از انتشار این گزارش، تقریباً تمامی جوامع علمی به پذیرش این مسئله متقاعد شدند. همچنین در این گزارش آمار مهمی ارائه شده بود که اگر بشر با همین روند کنونی به فعالیت‌های خود ادامه دهد، کره زمین تا سال ۲۱۰۰ میلادی ۲ درجه سانتی‌گراد گرم‌تر خواهد شد. یعنی دمای متوسط سالانه زمین ۲ درجه سانتی‌گراد افزایش خواهد یافت که در اثر آن آب دریاها و اقیانوس‌ها نیم متر بالا می‌آید و در نتیجه بسیاری از جزایر پاسیفیک و کارائیب به زیر آب رفته و ناپدید خواهند شد. جزایری هم که باقی می‌مانند، آبهای زیرزمینی آنها به آب دریا آلوده می‌شوند و در واقع غیر قابل سکونت می‌شوند. اگرچه هوا در جاهای مختلف همیشه در حال تغییر است و پیش‌بینی شرایط آب و هوایی هم فقط با چند روز فاصله از پیش می‌تواند قابل پیش‌بینی باشد، اما دمای متوسط از ثبات بسیار بیشتری برخوردار است و به همین جهت شواهد علمی جمع‌آوری شده ثابت کرده است که در طی چند دهه گذشته دمای متوسط سالانه کره زمین تغییر کرده است، به طوری که از سال ۱۸۶۰ تا به حال دمای متوسط سطح کره زمین افزایش یافته است. طی پانزده سال گذشته گرم‌ترین سالهای قرن گذشته را شاهد بوده‌ایم و گرمای سطح اقیانوس‌ها به اعماق آب‌ها در حال نفوذ است. طبق گزارش IPCC، طی بیست سال گذشته گرمای سطح اقیانوس هند تا ۰/۳ سانتیگراد افزایش یافته و تا عمق ۸۰۰ متری آب نفوذ کرده است. البته این بخشی از خطرانی

است که IPCC در گزارش دوم خود به آنها اشاره کرده است. این گزارش موجب شد تا مقامات دولتی کشورهای عضو سازمان ملل متحد به مسئله تغییرات آب و هوا با جدیت بیشتری توجه نمایند.

در سال ۱۹۹۲، با توجه به شواهد علمی ارائه شده از طرف IPCC، سندی تحت عنوان "چارچوب کنوانسیون تغییرات آب و هوا" توسط سازمان ملل^(۴) تنظیم شد که در آن لزوم اتحاد کشورهای برای مبارزه با تغییر آب و هوا مطرح شده بود. این سند مادر در سال ۱۹۹۲ در اجلاس زمین که سران کشورهای بزرگ دنیا در آن شرکت داشتند، مفتوح شد و به امضای بیش از صد مقام بلندپایه کشورهای جهان رسید.

یکی از مواد این کنوانسیون، تأکید بر ادامه روند تحقیقات در آینده و تنظیم سندهای قانونی دیگر (مثلاً به صورت یک پروتکل) دارد که بتواند به کنوانسیون ضمیمه شود. پروتکل کیوتو یکی از همین سندها و در واقع دومین سند مادر است که در جهت اهداف تعیین‌کننده کنوانسیون در سومین کنفرانس معاهدین به امضا رسید. مواد مهم این کنوانسیون:

این کنوانسیون ۲۶ ماده و ۲ ضمیمه دارد که در این مجال کوتاه نمی‌توان به همه آنها اشاره کرد، ولی با توجه به اهمیت موضوع فقط به بررسی دو اصل مهم آن می‌پردازیم.

۱- هدف غایی و اصلی کنوانسیون این است که با توجه به ظهور پدیده‌های اقلیمی مذکور، کشورهای صنعتی که از نظر تاریخی نقش مهمی در آلوده کردن کره زمین داشته‌اند، باید اقدامات و سیاستهایی (مانند کاربرد فن‌آوری زیست محیطی، مالیات‌ها و...) را اتخاذ کند که بعد از سال ۲۰۰۰ میزان نشر گازهای گلخانه‌ای کشورهای صنعتی را در سطح نشر سال ۱۹۹۰ تثبیت کند. به عبارت دیگر، هدف غایی کنوانسیون، کاهش سطح نشر و تثبیت سطح نشر گازهای گلخانه‌ای است. بنابراین، تحقق اهداف این کنوانسیون می‌تواند اثرات عمده‌ای بر کشورهای در حال توسعه داشته باشد. به عنوان مثال، منافع ملی ایران که یک کشور تولیدکننده انرژی فسیلی است و از همان ابتدا هم در این کنفرانس‌ها شرکت داشته است در ارتباط با مفاد کنوانسیون قرار می‌گیرد. به همین دلیل در این کنوانسیون با صراحت مطرح شده است که سیاستها و اقدامات کشورهای صنعتی نباید به گونه‌ای باشد که برای کشورهای در حال توسعه و تولیدکننده سوختهای فسیلی اثرات زیانباری

در بر داشته باشد.

با توجه به اینکه کشورهای در حال توسعه خود را در مسئله آلوده کردن کره زمین مقصر اصلی نمی‌دانند، بنابراین لازم است تا این کشورها به مفاد کنوانسیون دقیقاً توجه کنند و نیازهای خود را به درستی به کشورهای صنعتی منتقل نمایند تا بتوانند نهایت استفاده را از مفاد این کنوانسیون، از قبیل انتقال بهترین فن‌آوری و... ببرند.

۲- یکی دیگر از مواد این کنوانسیون آن است که کشورهای دنیا باید مسئولیت مشترک ولی به نسبت‌های متفاوتی در قبال مسئله تغییر آب و هوا داشته باشند. برای مثال، آمریکا با ۲۵ درصد سهم تولید نشر در بین کشورهای جهان و ۳۶ درصد در بین کشورهای صنعتی مسئولیتی به مراتب بیشتر از کشورهای دیگر در قبال این مسئله دارد. در سال ۱۹۹۵ از کل میزان نشر گاز گلخانه‌ای دی‌اکسید کربن در جهان، کشورهای توسعه یافته ۷۳ درصد و کشورهای در حال توسعه فقط ۲۷ درصد سهم تولید نشر را به عهده داشته‌اند. به همین دلیل در کنوانسیون تصریح شده است که کشورهای صنعتی باید رهبری مبارزه با تغییرات آب و هوا را به عهده گیرند.

کشورهای در حال توسعه نیز تحت عنوان «گروه هفتاد و هفت و چین» در کنفرانس معاهدین شرکت می‌کنند. اوپک هم با این گروه متحد شده و سعی می‌کند مواضع خود را با آنها هماهنگ کند. البته کشورهای در حال توسعه هم خود را متعهد می‌دانند ولی همان طور که ذکر شد، میزان مسئولیت این کشورها متفاوت و بسیار کمتر است.

نکته قابل توجه دیگر این است که کنفرانس معاهدین^(۵)، رکن عالی کنوانسیون است و تمام تصمیمات و مصوبات مربوط به این کنوانسیون باید در این کنفرانس‌ها اتخاذ شوند. این کنفرانس‌ها از سال ۱۹۹۵ تا به حال، سالی یک بار به طور مرتب تشکیل شده‌اند. آخرین کنفرانس معاهدین تحت عنوان کنفرانس پنجم معاهدین از ۲۵ اکتبر لغایت ۵ نوامبر سال جاری میلادی (۱۹۹۹) در بن آلمان تشکیل شد. حال به بررسی اجمالی نتایج هر یک از این پنج کنفرانس معاهدین که از سال ۱۹۹۵ تا به حال برگزار شده‌اند، می‌پردازیم.

اولین کنفرانس معاهدین (COP 1) در سال ۱۹۹۵ در برلین تشکیل شد. این کنفرانس برای رسیدن به اهداف خود تشکیلات دیگری را به وجود آورد که دو رکن فرعی کنوانسیون را

تشکیل می‌دهند و عبارتند از:

۱- رکن فرعی مشاوره علمی-فنی^(۶)، که رکن علمی این کنوانسیون است.

۲- رکن فرعی اجرایی^(۷) در واقع بر اجرای مفاد کنوانسیون و پروتکل کیوتو نظارت می‌کند.

همچنین در Cop1 که در برلین تشکیل شد، دستورالعملی تحت عنوان «دستورالعمل برلین»

به تصویب رسید که مطابق آن، کشورها موظف شدند که به موجب یک پروتکل یا یک سند

قانونی دیگر، میزان تعهد کمی کاهش نشر خود را مشخص نمایند. در مورد اینکه این تعهدات

چگونه باید باشد، بحث‌های زیاد بین اعضای متعاهد صورت گرفت. مواضع ژاپن، آمریکا،

انگلیس، اروپا و... مختلف بود. آمریکا اصلاً زیر بار تعهد نمی‌رفت و بر این نظر بود که در

سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲، سطح نشر در سطح سال ۹۰ تثبیت شود. انگلیس معتقد بود که تا

سال ۲۰۱۰ باید ۱۵ درصد میزان نشر را کاهش داد، و ژاپن ۵ درصد کاهش نشر را مطرح می‌کرد.

کشورهای گروه ۷۷ و چین نیز به هیچ‌وجه زیر بار قبول تعهد نمی‌رفتند. بنابراین تصمیم‌گیری در

خصوص تعین تعهدات کمی با توجه به مشکلات آن به کنفرانس سوم موکول شد تا در

طی این مدت مواضع کشورها تعدیل گردد و امکان حصول توافق به وجود آید. در دومین

کنفرانس متعاهدین (Cop2) که در ژنو در سال ۱۹۹۶ برگزار شد، بحث‌ها به طور جدی‌تری

پیگیری شد، ولی باز هم نتیجه‌ای حاصل نشد. اما در نهایت، کشورهای متعاهد شرح وظیفه‌ای

تعیین کردند تا در سومین کنفرانس حتماً موضوع میزان تعهدات کمی را به نتیجه برسانند.

سومین کنفرانس متعاهدین (Cop3) در سال ۱۹۹۷ در کیوتو ژاپن در حالی آغاز شد که امید

زیادی در مورد به نتیجه رسیدن بحث‌های مذکور وجود نداشت و همگان انتظار شکست مذاکرات

را داشتند. ولی برخلاف انتظار، تاریخی‌ترین تصمیم مربوط به تغییر آب و هوا در این کنفرانس

گرفته شد که نتیجه آن پروتکل کیوتو بود. البته در راستای این تصمیم، یکی از بحث‌های جانبی

مطرح شده در کیوتو این بود که آیا نشر هر ۶ گاز موسوم به گازهای گلخانه‌ای را باید کاهش داد یا

فقط کاهش سه گاز کافی است.

انگلستان اعتقاد به کاهش سه گاز دی‌اکسید کربن، متان و اکسید نیتروژن داشت، ولی آمریکا

معتقد بود که هر ۶ گاز باید لحاظ شوند. بالاخره کلیه کشورها موظف شدند که این کاهش نشر را

روی هر ۶ گاز انجام دهند و تعهدات کمی در

مورد ۶ گاز به تصویب رسید. قابل توجه است که کشورهای در حال توسعه (گروه ۷۷ و چین) در

این خصوص هیچ‌گونه تعهد کمی به عهده نگرفته‌اند، ولی آمریکا اعلام کرده است تا این

کشورها شرکت مؤثر خود را در قبول تعهدات کمی اعلام نکنند، پروتکل کیوتو را در کنگره

تصویب نخواهند کرد.

مهمترین بند این پروتکل، مربوط به میزان کاهش نشر تمامی کشورهای صنعتی بین

سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ می‌باشد که به آن «دوره تعهد» اطلاق و کاملاً مشخص شده است که این

کشورها در طی این دوره در مقایسه با نشر سال پایه (۱۹۹۰) میزان نشر خود را باید کاهش دهند.

متوسط کل کاهش کشورهای صنعتی در این

پروتکل کیوتو در سومین کنفرانس متعاهدین توسط اعضای کنوانسیون به امضا رسید، ولی

باید توجه کرد که امضا کردن آن، مشروعیت اجرایی برای هر عضو ایجاد نمی‌کند، بلکه برای

اینکه این پروتکل قابل اجرا باشد، باید در کنگره یا قوه قانونگذاری هر یک از طرف‌های متعاهد

کنوانسیون تصویب شود. بحث ضمانت اجرایی، یکی از بحث‌های است که در پنجمین کنفرانس به

آن پرداخته شد، ولی هنوز نظام منسجمی در این مورد ایجاد نشده است. نهایتاً مسئولیت تنظیم

طرحی برای ضمانت اجرایی پروتکل به SBI داده شد، تا در ششمین کنفرانس که قرار است در

سال ۲۰۰۰ در هلند برگزار شود، طرح آن آماده شده و برای تصویب به کنفرانس ارایه گردد.

(جدول ۱، تعهدات کمی کاهش نشر کشورهای عمده صنعتی)

کشور	درصد کاهش یا افزایش نسبت به نشر سال پایه ۱۹۹۰
استرالیا	+۸
اتریش	-۸
بلژیک	-۸
کانادا	-۶
جامعه اروپا	-۸
فرانسه	-۸
آلمان	-۸
ایتالیا	-۸
ژاپن	-۶
هلند	-۸
نروژ	+۱
آمریکا	-۷
انگلستان	-۸
فدراسیون روسیه	۰

از ۱۸۰ کشور متعاهد کنوانسیون، ایران یکصد و شصتمین کشور امضاکننده بوده که در

۱۸ ژوئیه سال ۱۹۹۶ آن را امضا کرده است. طبق مفاد کنوانسیون، هر کشور موظف است ۳ سال

بعد از امضا، میزان نشر خود را گزارش دهد، ایران هم باید در ژوئیه ۱۹۹۹، موجودی گازهای

گلخانه‌ای خود را به سازمان ملل گزارش می‌کرده که در آن تاریخ مشغول تهیه اولین گزارش ملی

خود برای ارایه به کنفرانس متعاهدین سازمان ملل متحد بوده است. بنابراین مفاد کنوانسیون

می‌تواند برای کشور ما مفید باشد، به شرطی که برای استفاده از آنها کارشناسی شود و نیازها و

مشکلات خود را در گزارش ملی به آنها منتقل کنیم. مثلاً در مورد اینکه چه نوع فن‌آوری لازم

دوره تعهد باید ۵/۲ درصد باشد. همان طور که گفته شد، درصد کاهش هر یک از کشورها با

دیگری متفاوت است. در پروتکل کیوتو، جدولی تنظیم شده که تمامی مقادیر کاهش‌ها را

مشخص کرده است، به طوری که حتی برخی از کشورها اجازه یافته‌اند میزان نشر خود را نسبت

به نشر سال ۱۹۹۰ افزایش دهند. به عنوان مثال، استرالیا اجازه دارد تا ۸ درصد نشر خود را

افزایش دهد. ولی آمریکا باید طی دوره مذکور ۷ درصد و ژاپن ۶ درصد نشر خود را کاهش دهند

(جدول ۱). نکته قابل توجه دیگر در پروتکل کیوتو، این است که مبنای سال پایه در مورد سه

گاز کربن هیدروفلورو، کربن پرفلورو و هکسافلوراید می‌تواند سال ۱۹۹۵ باشد.

است تا میزان نشر خود را کاهش دهیم. گفتنی است که ایران از لحاظ تولد و نشر دی‌اکسید کربن در رده هجدهم جهان قرار دارد (۷۰ میلیون متریک تن در سال ۱۹۹۵ بر طبق جدول ۲). البته ایران در حال حاضر هیچ‌گونه تعهد کمی برعهده ندارد و در واقع فقط طرف متعهد کنوانسیون می‌باشد و نه پروتکل کیوتو. اما باید توجه داشت که تصمیم‌گیری عادلانه در مورد میزان تعهد، باید براساس شاخص باشد. مثلاً معیار این باشد که میزان نشر در هر واحد تولید ناخالص داخلی چقدر است. یعنی ممکن است به دلیل عدم وجود کارایی در فرآیند تولید، میزان نشر ایران خیلی بالا باشد. در خصوص این مسایل باید کار کارشناسی انجام شود و در گزارش ارایه شده به سازمان ملل گنجانده شود. میان کشورهای در حال توسعه مانند کشور ما و کشورهای صنعتی تفاوت‌های عمده‌ای وجود دارد. به عنوان مثال به دلیل فقدان فن‌آوری،

جدول ۲

۲۰ کشور عمده تولیدکننده دی‌اکسید کربن،

ناشی از مصرف سوخت فسیلی

و تولید سیمان

(۱۹۹۵) میزان نشر به میلیون متر

یک تن کربن

رتبه	کشور	میزان نشر
۱	آمریکا	۱۴۹۸
۲	چین	۸۷۹
۳	روسیه	۴۹۷
۴	ژاپن	۳۰۹
۵	هند	۲۵۰
۶	آلمان	۲۲۷
۷	انگلستان	۱۴۹
۸	اوکراین	۱۲۰
۹	کانادا	۱۱۹
۱۰	ایتالیا	۱۱۲
۱۱	کره جنوبی	۱۰۲
۱۲	مکزیک	۹۸
۱۳	فرانسه	۹۳
۱۴	لهستان	۹۳
۱۵	آفریقای جنوبی	۸۴
۱۶	اندونزی	۸۱
۱۷	استرالیا	۷۹
۱۸	ایران	۷۲
۱۹	کره شمالی	۷۰
۲۰	عربستان	۶۹

کارایی و استانداردهای لازم، نشر گازهای گلخانه‌ای در ایران براساس نشر در هر واحد تولید ناخالص داخلی بسیار بالاست. ولی نشر سرانه در مقایسه با کشورهای صنعتی خیلی پایین است، به طوری که در حال حاضر یک آمریکایی ۷ تا ۸ برابر یک ایرانی تولید نشر دارد. پروتکل کیوتو دارای ۲۸ ماده است و همان طور که تشریح شد، مهمترین آنها در مورد تعیین اهداف کمی است. در این راستا، مناقشات زیادی درگرفت. آمریکا اعلام کرد، میزان کاهش را که برای این کشور در نظر گرفته‌اند، نمی‌تواند اجرا کند. زیرا به دلیل سطح بسیار بالای کارایی اقتصادی، اگر این کشور بخواهد نشر خود را کاهش دهد هزینه نهایی آن خیلی بالا خواهد بود. بنابراین، آمریکا این طرح را عنوان کرد که میزان کاهش کمی را اعمال خواهد کرد، اما نه در داخل آمریکا، بلکه در کشورهای در حال توسعه‌ای مانند گواتمالا که کارایی و فن‌آوری در آن پایین است، بنابراین هزینه نهایی کاهش نشر پایین خواهد بود و سپس اعتبار کاهش‌ها را برای خود منظور خواهد کرد. این سیاست به سازوکار یا طرح توسعه پاک^(۸) معروف شد و توسط آمریکا وارد پروتکل کیوتو گردید. سازوکارهای انعطافی که آمریکا با نفوذ خود آنها را در Cop3 وارد پروتکل کیوتو کرد عبارتند از:

۱- سازوکار تجارت نشر، که به موجب آن هر کشور و یا هر کارخانه‌ای می‌تواند حق انتشار خود را در بازار بفروشد. البته در حال حاضر این طرح فقط بین کشورهای صنعتی قابل اجراست. سازوکار اجرای پروژه‌های مشترک در کشورهای توسعه یافته می‌باشد، که اکنون برای کشورهای در حال توسعه تا سال ۲۰۰۰ به طور آزمایشی اجرا می‌شود. البته در Cop3 محدودیت سقف سال ۲۰۰۰ را برداشتند تا نتایج بهتری برای ارزیابی این طرح به دست آید.

کشورهای صنعتی، طرح توسعه پاک را در قالب پروژه‌های همکاری در جهان سوم به اجرا درمی‌آورند تا هم نشر آنها را کاهش دهند و هم به توسعه پایدار آنها کمک کنند ولی اعتبار این کار را به حساب خود منظور می‌کنند.

اینکه جزئیات اجرای این سازوکارها چیست؟ بازارش کجاست؟ چه کسی بر آن نظارت می‌کند؟ و... تصمیم‌گیری در مورد همه این مقولات به کنفرانس ششم موکول شد. یکی دیگر از مباحث مهم مطرح شده در کنفرانس ششم، مبحث ایجاد ظرفیت در کشورهای در

حال توسعه خواهد بود، مثل آموزش نیروی انسانی و...

کنفرانس چهارم:

در این کنفرانس که در سال ۱۹۹۸ در بوئنوس آیرس برگزار شد، تصمیم گرفته شد تا مطابق با یک برنامه کار جزئیات اجرای سازوکارهای انعطافی در ششمین کنفرانس (طی دو سال) مشخص شود. همچنین در این کنفرانس، آمریکا این بحث را مطرح کرد که راه و یا روشی ابداع شود تا برخی از کشورهای در حال توسعه که تمایل به پذیرش تعهد کمی ندارند، بتوانند به طور داوطلبانه تعهد به انجام آن شوند. اما این طرح در نهایت به تصویب نرسید.

کنفرانس پنجم:

این کنفرانس از ۲۵ اکتبر لغایت ۵ نوامبر ۱۹۹۹ در ژن برگزار شد و در آن، این تصمیمات به تصویب رسید:

۱- اجرای برنامه کار بوئنوس آیرس که بر این اساس از ارکان فرعی تقاضا شد تا اقداماتی به عمل آورد تا کنفرانس متعاهدین بتوانند در ششمین اجلاس خود در مورد مسایل مطرحه در برنامه کار بوئنوس آیرس، تصمیمات لازم را اتخاذ نمایند (اجرای پروتکل کیوتو). مهمترین تصمیم در کنفرانس ششم به اجرا درآوردن هر چه سریع‌تر پروتکل کیوتو می‌باشد. از دبیر اجرایی تقاضا شد برای فراهم آوردن آمادگی لازم برای تصمیم‌گیری در کنفرانس ششم، برنامه کاری فشرده‌ای را تنظیم نماید.

۲- کنفرانس، پیشنهاد هلند مبنی بر برگزاری کنفرانس ششم متعاهدین در هیگ (هلند) از ۱۳ نوامبر لغایت ۲۴ نوامبر ۲۰۰۰ را تصویب نمود.

۳- کشورهای صنعتی متعاهد کنوانسیون (کشورهای ضمیمه ۱) موظف گردیدند تا برای تهیه گزارش سالانه وضعیت موجودی گازهای گلخانه‌ای خود از دستورالعملهای UNFCCC استفاده کرده و از سال ۲۰۰۰ به بعد، تا ۱۵ آوریل هر سال وضعیت موجودی سالانه گازهای گلخانه‌ای خود را گزارش نمایند. این کشورها باید در بین سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۰۰، تجربیات خود را مورد استفاده از دستورالعمل‌های مذکور گزارش نمایند تا در پانزدهمین رکن فرعی مشاوره علمی-فنی مورد بررسی قرار گرفته و در صورت لزوم این دستورالعمل‌ها مورد تجدیدنظر قرار گیرند.

۴- این کنفرانس، گزارش دستورات عمل‌های مربوط به سیستم‌های نظارت بر آب و هوای جهان را مورد تصویب قرار داد و مقرر نمود در این مورد با برگزاری و شرکت در کارگاه‌های مربوطه در سطح منطقه‌ای، نارسایی‌ها مشخص گردیده و به رکن فرعی مشاوره علمی-فنی کنوانسیون گزارش شود تا در مورد ایجاد ظرفیت‌های لازم و نیز وجوه مورد نیاز برای کشورهای در حال توسعه، به طوری که این کشورها را قادر سازد تا به طور منظم و مستمر اطلاعات لازم را جمع‌آوری و مبادله نمایند، پیشنهادهای لازم ارائه گردد.

۵- کنفرانس، ارزیابی فنی گزارش‌های ملی ارائه شده از طرف کشورهای ضمیمه ۱ را بر اساس دستورالعمل‌های مربوطه برای یک دوره آزمایشی تصویب نمود و از دبیرخانه کنوانسیون درخواست کرد تا نتیجه این بررسی فنی را گزارش نماید تا در رکن فرعی اجرایی مورد بررسی قرار گیرد و در صورت لزوم تجدید نظرهای لازم در دستورالعمل‌های مذکور به عمل آید.

۶- کنفرانس بر طبق ماده ۱۲/۵ کنوانسیون، از کشورهای در حال توسعه (غیر از ضمیمه ۱) که هنوز گزارش ملی اولیه خود در خصوص موجودی گازهای گلخانه‌ای را بعد از انقضای سه سال از امضای کنوانسیون ارائه نکرده‌اند، درخواست نمود تا هرچه سریع‌تر گزارش ملی خود را ارائه نمایند. کنفرانس، همچنان بر نیاز به ادامه توسعه ظرفیت‌های ملی کشورهای در حال توسعه برای تهیه گزارش‌های ملی این کشورها و مسایلی که این کشورها در این مورد با آنها روبرو هستند (مشکلات کمبود داده و کیفیت اطلاعات، ضرایب نشر و روش‌های ارزیابی اثرات تغییرات آب و هوا و نیز اثرات اقدامات و سیاست‌های زیست‌محیطی)، تأکید نمود. در خصوص تهیه گزارش‌های ملی گازهای گلخانه‌ای در کشورهای در حال توسعه، گروه مشاوره‌ای کارشناسان تشکیل خواهد شد تا مشکلات و موانع تهیه گزارش‌های ملی را بررسی و شناسایی نمایند. هر سال یک کارگاه در هر منطقه برای بررسی تجربیات به دست آمده در این خصوص برگزار خواهد شد. دستور کار کارگاه و محل تشکیل آن توسط گروه مشاوره‌ای کارشناسی که متشکل از نمایندگان پنج منطقه است، تعیین خواهد شد. دبیرخانه کنوانسیون برگزاری این کارگاه‌ها را هماهنگ خواهد نمود.

۷- از کشورهای در حال توسعه خواسته شد

در سال ۱۹۹۵ از کل میزان نشر گاز گلخانه‌ای دی اکسید کربن در جهان، کشورهای توسعه یافته ۷۳ درصد و کشورهای در حال توسعه فقط ۲۷ درصد سهم تولید نشر را به عهده داشته‌اند

تا در حد ممکن، احتیاجات و نیازهای فنی خود را در گزارش‌های ملی خود مطرح کنند تا (با توجه به تصمیمات رکن فرعی مشاوره علمی-فنی و نیز رکن اجرایی) در خصوص انتقال فن‌آوری، روند مشاوره ادامه یابد. از رکن فرعی مشاوره علمی-فنی خواسته شد تا با کمک دبیرخانه، جلسه‌ای با کارشناسان و نمایندگان طرح‌های متعاقد برگزار نماید تا پیشرفت روند مشاوره در این خصوص مورد بررسی قرار گیرد و در اجرای ماده ۴/۵ کنوانسیون تسهیلات لازم به عمل آید.

۸- از طرف کنفرانس مقرر گردید تا با ایجاد ظرفیت‌های لازم از نظر حمایت مالی و فنی، برطرف ساختن نقاط ضعف، محدودیت‌های مربوط به انتقال فن‌آوری، ایجاد فرصت‌های مناسب برای تبادل اطلاعات و نظرات بین کشورهای در حال توسعه و دسترسی کشورهای در حال توسعه به دانش فنی هرچه سریع‌تر تحقق یابد. کنفرانس، ظرفیت‌سازی را به عنوان یک روند مستمر با هدف تقویت و ایجاد سازمانها و نهادهای مناسب و تقویت نیروی انسانی برای تحقق اهداف کنوانسیون مورد تأکید قرار داد. در این راستا، مقرر شد ظرفیت‌های موجود مورد ارزیابی قرار گیرد تا شکاف‌ها و ضعف‌ها مشخص گردند. در این ارتباط، کشورهای در حال توسعه باید خود پیشقدم باشند و تحرک لازم را ایجاد نمایند. برگزاری کارگاه‌های مربوطه در مورد مسایل مذکور و به ویژه تسریع روند انتقال فن‌آوری توصیه شده است.

۹- از طرف کنفرانس، اجرای ماده ۴ پاراگراف ۹ و ۸ کنوانسیون که منافع کشورهای در حال توسعه را دربر می‌گیرد و نیز مسایل مربوط به ماده ۳ پاراگراف ۱۴ پروتکل کیوتو مورد تأکید قرار گرفت و مقرر شد بر اساس راهنمایی رؤسای ارکان فرعی دو کارگاه به صورت پیوسته برگزار گردد.

۱۰- کنفرانس مقرر نمود تا طرح «اجرای مشترک» که به صورت آزمایشی تا سال ۲۰۰۰ باید انجام می‌شد تا بعد از پایان دهه جاری (سال ۲۰۰۰) همچنان ادامه داشته باشد و بنابراین سقف تعیین شده (سال ۲۰۰۰) حذف گردید. از کشورهایی که در این طرح آزمایشی شرکت داشته‌اند، خواسته شد تا ۳۰ ژوئن سال ۲۰۰۰ تجربیات خود را در این خصوص منتقل کرده و گزارش‌های مشترک خویش را ارائه نمایند.

۱۱- کنفرانس از ارکان فرعی خواست تا در بررسی سازوکارهای ماده ۶، ۱۲ و ۱۷ پروتکل کیوتو، اولویت را به سازوکار توسعه پاک اختصاص دهند و توصیه‌های لازم را به کنفرانس ارائه کنند.

۱۲- مقرر گردید تا گروه‌های کاری مشترک، کار خود را در خصوص طرح ایجاد یک نظام پایبندی، بعد از پایان کنفرانس پنجم نیز ادامه دهند تا با توجه به پیشرفت‌های حاصله، بتوانند گزارشی از یافته‌های خود را برای تصمیم‌گیری به کنفرانس ششم ارائه نمایند. کنفرانس ششم بر این اساس، یک نظام کنترل پایبندی به تعهدات پروتکل کیوتو را به تصویب خواهد رساند.

۱۳- کنفرانس از IPCC درخواست نمود تا به ارتباط میان تلاش‌هایی که برای حفاظت از لایه اوزن و تلاش‌هایی که برای مراقبت از سیستم تغییر آب و هوا صورت می‌گیرد، توجه نموده و نتیجه مطالعات خود را در این خصوص در گزارش سوم ارزیابی خود منعکس نماید.

۱۴- کنفرانس از رکن فرعی مشاوره علمی-فنی درخواست نمود تا به مطالعات مربوط به روش‌های گزارش نشر سوخت‌هایی که به حمل و نقل بین‌المللی (کشتی‌ها و هواپیماها) مربوط می‌شود، ادامه دهد تا با همکاری سازمان بین‌المللی هوانوردی غیرنظامی و سازمان دریانوردی بین‌المللی نتایج برای تصمیم‌گیری لازم به کنفرانس ششم ارائه گردد. ■

- 1- World Meteorological Organization
- 2- United Nations Environmental Programme
- 3- Intergovernmental Panel on Climate Change
- 4- Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)
- 5- Conference of the Parties (COP)
- 6- Subsidiary Body on Scientific and Technological Advice (SBSTA)
- 7- Subsidiary Body of Implementation (SBI)
- 8- Clean Development Mechanism (CDM)